

Asemptomatik Hastada ESR/ CRP Yüksekliği: Ne Yapmalı?

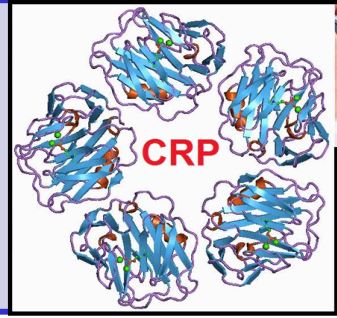
Prof.Dr. Gülay Sain Güven

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
İç Hastalıkları Anabilim Dalı
Genel Dahiliye Bilim Dalı

1 Kasım 2019, İstanbul Dahiliye Klinikleri

Sunum Planı

- ESR nedir ? Nasıl Ölçülür ? Normal değer?
- CRP nedir ? Nasıl Ölçülür ? Normal değer?
- ESH/ CRP Yükseklik Nedenleri
- Asemptomatik hastada bakılmalı mı?
- Bakılmış yüksek bulunmuş. Şimdi ne yapmalı ?

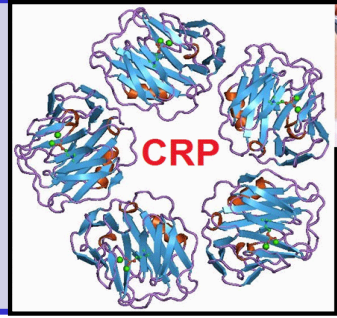
Hs-CRP/ KVS Risk

Hastalıklarda Kullanımı

ESH

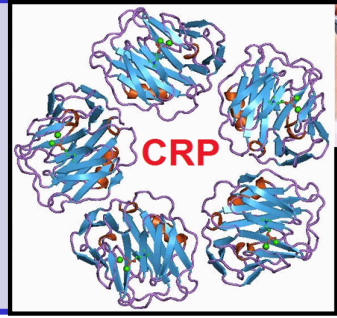
- Eritrositlerin dansiteleri plazmadan daha fazla olduđu için,

Venöz kan, dik bir tüpe alındığında, eritrositler dibe doğru çöker

- Eritrositlerin dibe çökme hızının, belli bir süre içinde çökme miktarının ölçülmesi

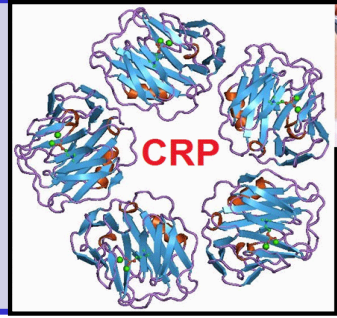
ESH: Ölçüm Metotları

- Ölçüm için kullanılan farklı metotlar mevcuttur.
- En çok bilinen ve kullanılan Westergren (1.6 ml kan, 0.4 ml %3.8 lik sodyum sitrat, 2.5 mm çap, 0-200mm derecelendirilmiş) metodudur.
- Günümüzde otomatik cihazlar (kızılötesi sensörler) sıklıkla kullanılmaktadır.

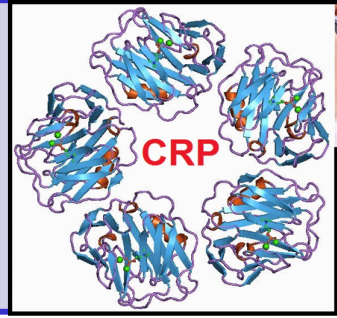
ESH: Normal Değeri Ne?

- Yaşla birlikte ESH artmaktadır ve kadınlarda erkeklerden daha yüksektir.
- Yaş için düzeltmek:
  - ❖ erkeklerde yaş (yıl cinsinden)/ 2
  - ❖ kadınlar için (yaş +10)/2 formülü kullanılabilir.

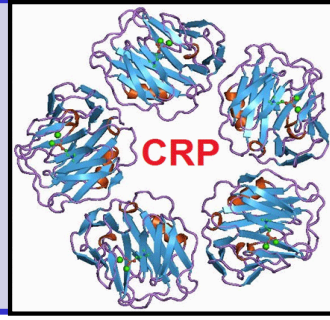
CRP

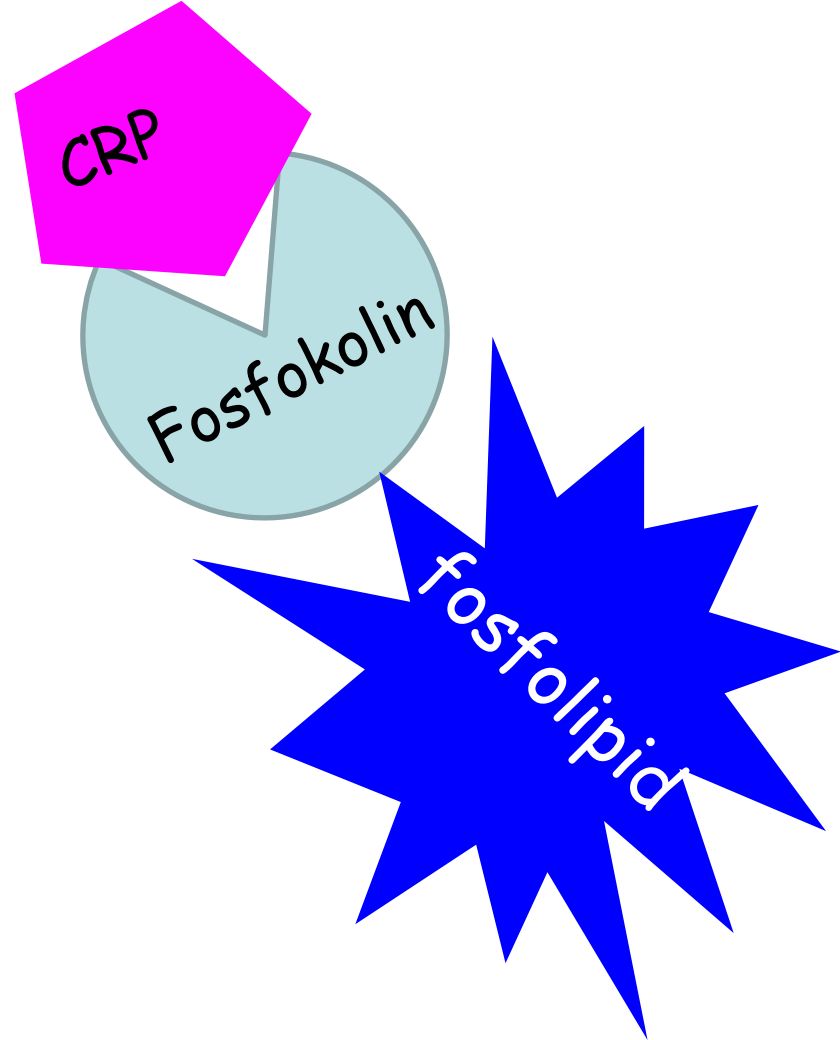
- **C-Reaktif Protein (CRP)**, hepatik bir akut faz proteiniidir.
- Akut faz yanıtı kavramı, ilk pnömokokkal pnömonili hastaların serumunda CRP'nin tespit edilmesiyle gündeme gelmiştir.

CRP

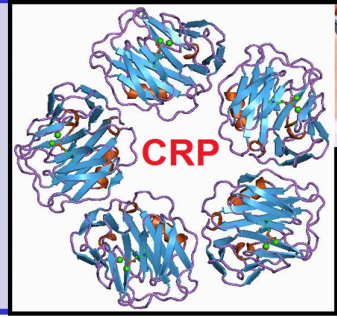

- CRP, fosfokoline bağlanarak hem yabancı patojenlerin, hem de hasarlı hücrelerin fosfolipid komponentlerinin tanınmasını sağlar.

CRP

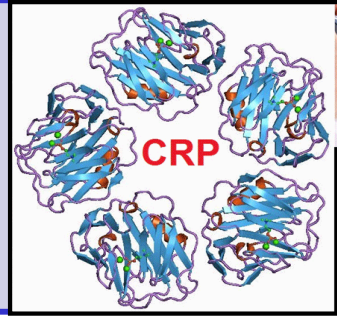

CRP, Fc reseptörler
aracılığıyla fagositik
hücrelere
bađlanabilmekte,
kompleman sistemini
aktive
edebilmektedir

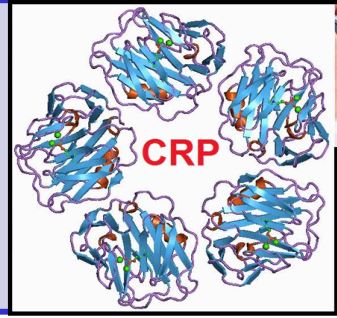
CRP-Testler

- 2 grup test mevcuttur
  - ❖ Geleneksel testler :
    - 3-5 mg/L ve üstündeki değerleri ölçmektedir.
    - Sağlıklı görünen kişilerin çoğunda CRP düzeyi bu değerlerin altında çıkmaktadır.
    - CRP seviyelerini bazı laboratuvarlar mg/dl, bazıları ise mg/L
    - Anormal bir test sonucu, o laboratuvarın belirttiği referans aralığına göre değerlendirilmelidir.

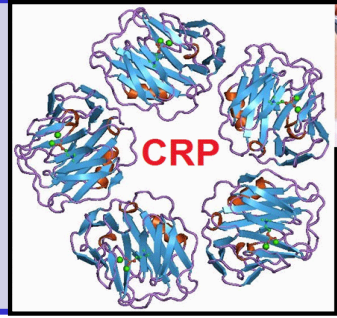
hs-CRP

- High sensitive hs-CRP testleri: Geleneksel testlere göre daha düşük değerleri ölçebilen testlerdir.
- Geleneksel risk faktörleri ile birlikte, kardiyovasküler olayları öngörmek için kullanılabilir, yüksek değerler: daha yüksek risk
- hs-CRP testinin normal referans değeri genellikle ≤ 3 mg/L (<0.3 mg/dl)'dir.

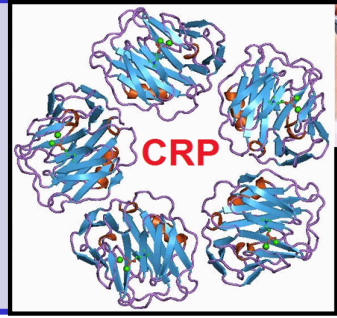
CRP

- CRP düzeyi yaş, cinsiyet ve ırkla değişmektedir.
- Üst sınır (mg/dl)
  - ❖ Erkeklerde: $\text{Yaş}(\text{yıl}) / 50$
  - ❖ Kadınlarda: $\text{Yaş}(\text{yıl}) / 50 + 0.6$

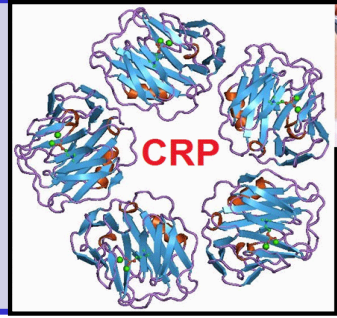
CRP

- İnfiamasyonun varlığını ve derecesini anlamak için kullanılmaktadır
- belirli bir hastalığa özgü değildir
- infeksiyonu diğer akut ve kronik inflamasyon nedenlerinden ayırt edemez.

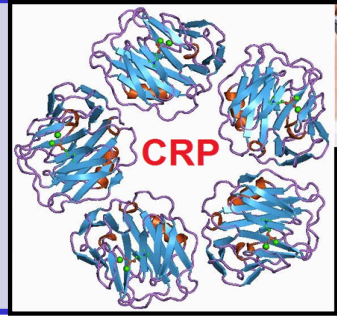
ESH Yüksek Neden Olabilir ?

- Teknik nedenler
  - ❖ Kan örneğinin pipete yerleştirilmeden yeterince çalkalanmaması
  - ❖ Pipetin dik konulmaması
  - ❖ Sitrat solüsyon miktarının fazla olması

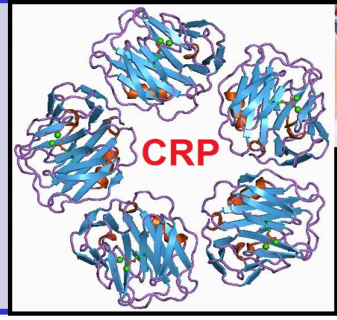
ESH Yüksek

- Siyah ırk
- Gebelik
- Anemi
- Makrositoz
- Hiperkolesterolemi
- Hipotiroidi
- Hipoalbuminemi

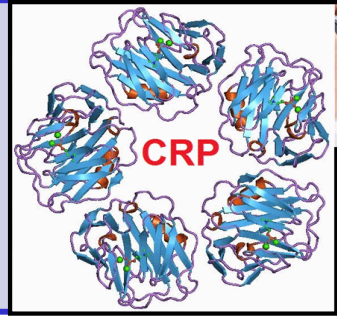
Aaa ESH Düşük !

- Teknik nedenler
  - ❖ Test pipetinin kısa olması
  - ❖ Test pipetinin 2 mmden dar olması
  - ❖ Kan numunesinin pıhtılaşması
  - ❖ Oda sıcaklığının düşük olması

Aaa ESH Düşük !

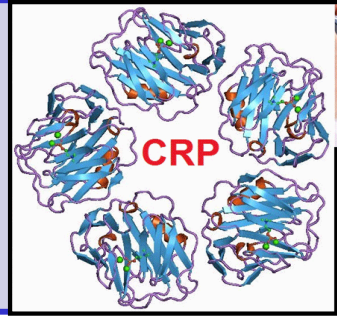

- Mikrositoz
- Akantositoz
- Orak hücreli anemi
- Polisitemi
- Ciddi lökositoz
- Serum safra tuz seviyelerinin yüksek olması
- Kaşeksi
- Hipofibrinojenemi
- Kalp yetmezliği

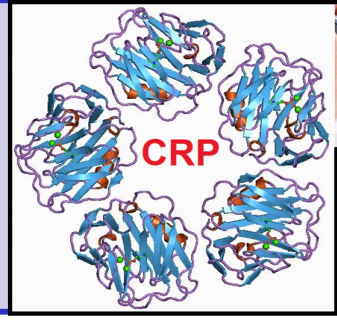
CRP Yüksek. Neden Olabilir?

- Teknik nedenler
  - ❖ Kan örneğinin hemolizli veya lipemik oluşu
  - ❖ Numunelerin stabilitesinin korunmasına dikkat edilememesi

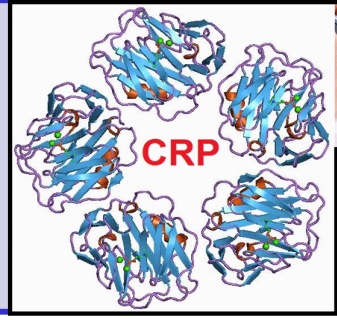
CRP Yüksek. Neden Olabilir?

- Enfeksiyonlar
- Maligniteler
- Doku infarktı
- Cerrahi işlemler (post-op 4-6. sa yükselmeye başlar, 48-72.saat pik)
- Yanık

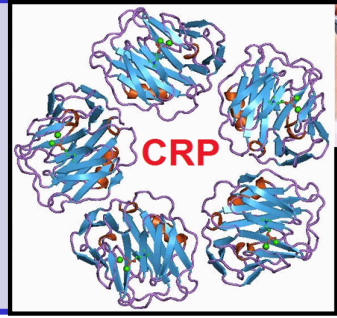
Tarama

- ESH'nın, şikayeti ve/veya bulgusu olmayan kişilerde tarama amaçlı kullanılması tavsiye edilmemektedir.

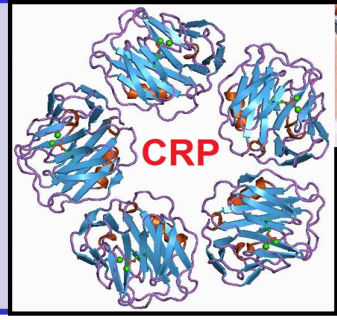
Esas kullanım amacı tanı konulmuş hastalıkta, hastalığın gidişatını değerlendirmek ve tedavi cevabını belirlemektir.

Asemptomatik hasta ESR bakalım mı?

Nasıl Ortaya Çıktı Bu Konu ?

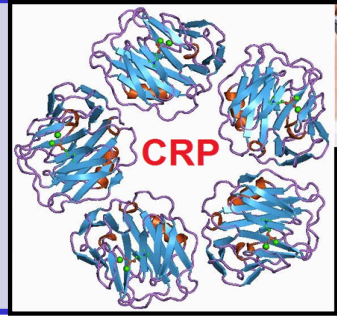

Sedimim Yüksekmiş
Ne Yapsam Doktor ?
Çıkmazda kalıyorlar...

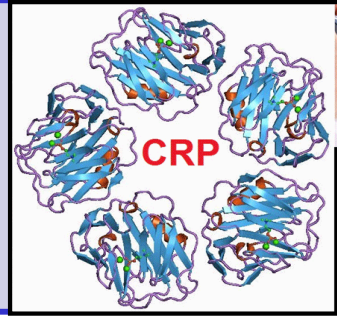
ESH Yüksek

- Yaşa, cinsiyete göre referans değerlerden yüksek bulunursa, yüksekliğin derecesine göre bir yol takip edilmelidir.

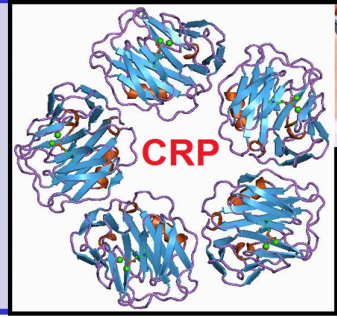
ESH Ne Kadar Yüksek ?

- ESH 80 mm/sa ve altında ise:
  - ❖ ESH ölçümü tekrarlanmalı
  - ❖ İyi bir öykü alınmalı
  - ❖ Tam bir fizik muayene yapılmalıdır
  - ❖ CRP ölçümü yapılmalıdır.

ESH 80 mm/sa ve altında ise:

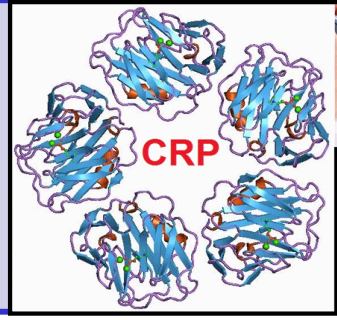
- ESH ve CRP normal gelirse:

Sistemik hastalık semptom ve bulguları olmayan kişide ciddi inflamatuvar bir olay ihtimali çok düşüktür.

ESH 80 mm/sa ve altında ise:

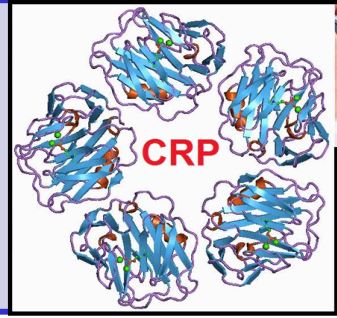
- ESH ve CRP diskordant ise:

İnflamatuvar olup olmadığını
netleştirmek için daha ileri tetkik
yapılması gerekir.

ESH 80 mm/sa ve altında ise:

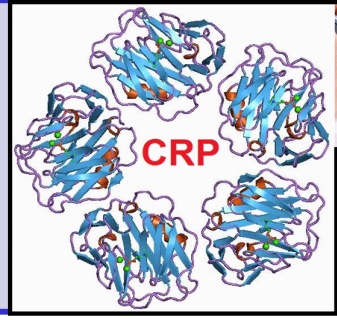

- ESH ve CRP yüksek ise:

İnflamatuvar olay olma ihtimali yüksektir.
Hastanın klinik durumuna göre ileri
tetkik planlanmalıdır.

ESH Ne Kadar Yüksek ?

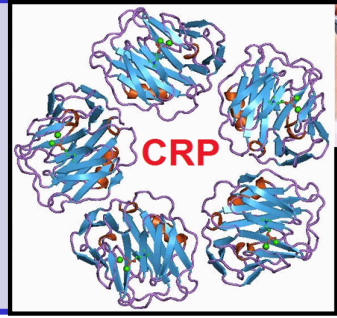

- ESH 80 mm/sa in üstündeyse

Genellikle, hasta ilk değerlendirildiği anda, teşhis aşıkardır.

ESH >80mm/sa

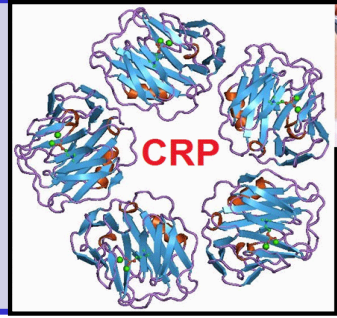
■ Bakteriyel infeksiyon

- ❖ Septik artrit
- ❖ Osteomyelit

- ❖ İnfektif endokardit
- ❖ Tüberküloz

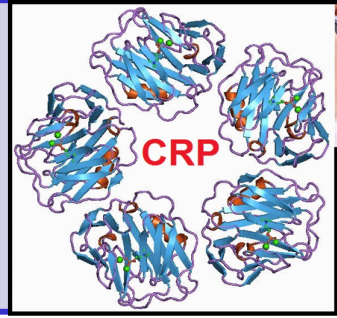
ESH >80mm/sa

- Sistemik inflamatuvar romatolojik hastalık
  - ❖ Dev hücreli arterit
  - ❖ Polimiyaljiya römatisa
  - ❖ Erişkin Still hastalığı
  - ❖ Vaskülit

ESH >80mm/sa

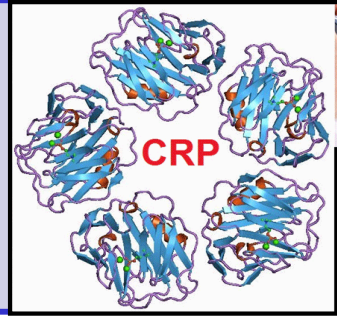

■ Kanserler

- ❖ Multipl Miyelom
- ❖ Solid Tümörler (meme kanseri, akciğer kanseri)

ESH >80mm/sa

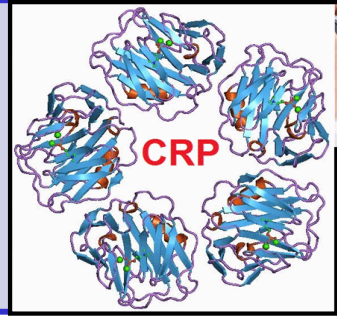

■ Diğer nedenler

- ❖ İlaç hipersensitivite reaksiyonları
- ❖ Tromboflebit
- ❖ Özellikle nefrotik sendrom olmak üzere böbrek hastalığı (Son dönem böbrek hastalığı olan hastaların %60: 60mm/sa üstünde)

CRP Yüksek

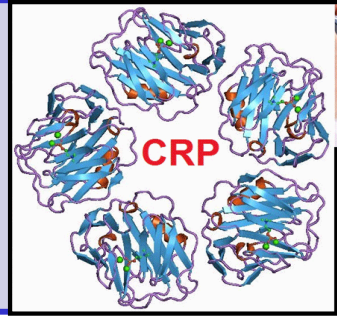

- "ne için" istendiğine,
- kişiden alınan hikayeye,
- fizik muayene bulgularına,
- diğer laboratuvar test sonuçlarına ve
- kişinin klinik olarak hasta olup olmamasına
- göre değerlendirme yapılmalıdır.

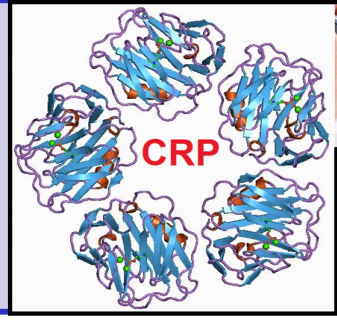
CRP Yüksek

- inflamatuvar süreç varlığını ve derecesini yansıtır.
  - ❖ İnfeksiyonlar
  - ❖ Travma
  - ❖ İnfarkt
  - ❖ Sistemik otoimmün ve inflamatuvar hastalıklar
  - ❖ Neoplaziler

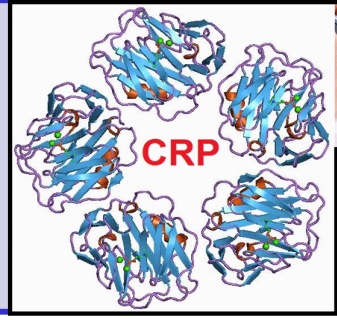
CRP Yüksek

- CRP değeri ne kadar yüksekse, bakteriyel infeksiyon olma ihtimali o kadar yüksektir.
- Ama yüksekliğin derecesi etiyolojii göstermez.

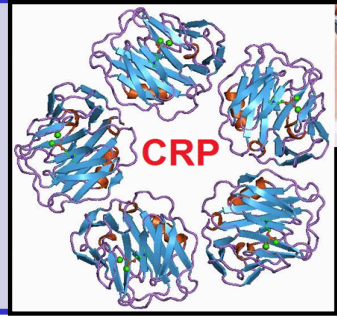
CRP 100mg/L den Yüksek

- Bu değerlerde yükseklik varlığında, kişi genellikle akut olarak hastalanmıştır,
- hastalık tablosu aşikardır.

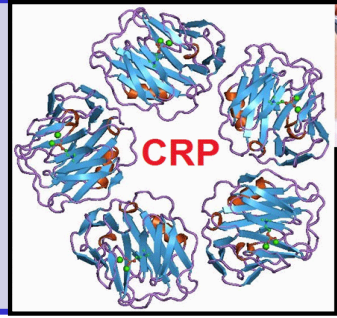
CRP 100mg/L den Yüksek

- En olası neden bakteriyel infeksiyonlardır.
- Neoplazi, otoimmün, otoinflamatuvar hastalık olma ihtimali daha düşüktür.

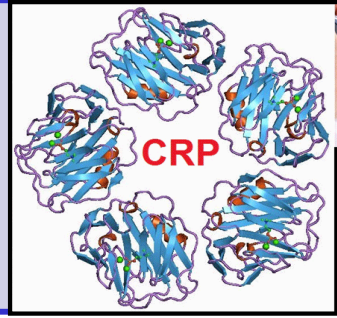
CRP 10-99 mg/L

- klinik derecede önemli inflamasyonu telkin eder.
- Hastaların spesifik olmayan semptomları olabilir.
- Erken hastalık veya okkült infeksiyon nedeniyle, teşhis koymak hemen mümkün olmayabilir.

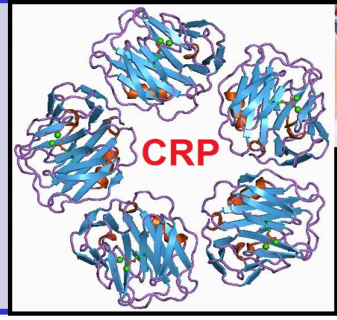
CRP 3-9 mg/L

- Minör derecede bir inflamasyonu (tedavi altında romatolojik hastalık, periodontit vb)
- diyabetes mellitus, obezite, sigara içilmesi gibi bir metabolik stresini işaret eder.

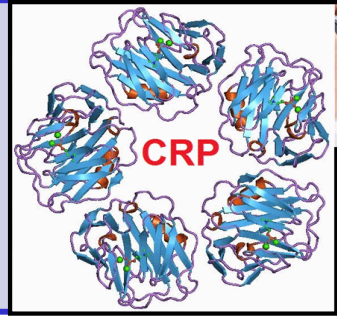
Testi Tekrarlamak

- Testleri tekrarlamak, özellikle hastalığın seyrini takip etmek için faydalı
- Yüksek değerler bulunup, neden bulunamadığında da tekrarlanabilir.

Akut Faz Reaktanlarını Birlikte Değerlendirmek

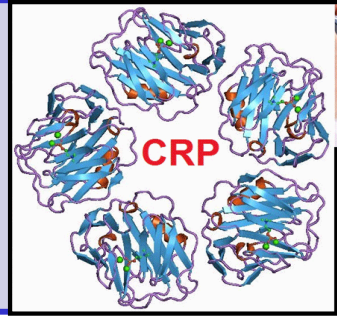

- CRP konsantrasyonu saatler içinde deęiřirken, ESH günler içinde deęiřebilir
- ESH nın aksine, CRP albuminden, immunoglobulinlerden ve RF den etkilenmez.

Akut Faz Reaktanlarını Birlikte Değerlendirmek

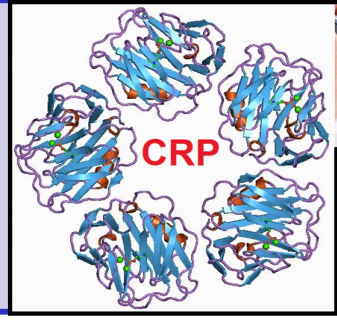

- Akut faz reaktanları arasında diskordans olabilir.
- Bu genellikle, farklı hastalıklarda, farklı sitokinlerin rol oynamasıdır.

Costenbader KH, et al. Clinical and Experimental Rheumatology 2997;25:746-749.

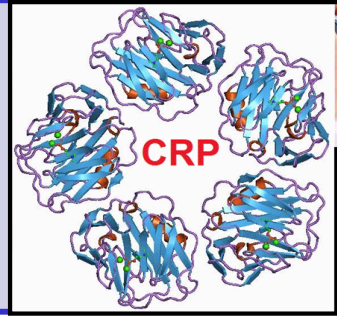
Akut Faz Reaktanlarını Birlikte Değerlendirmek

- ESH yüksek, CRP normal ise;

inflamasyonla ilgili olmayan ama sedimentasyonu etkileyebilen monoklonal immünoglobulinlerle ilgili olabilir.

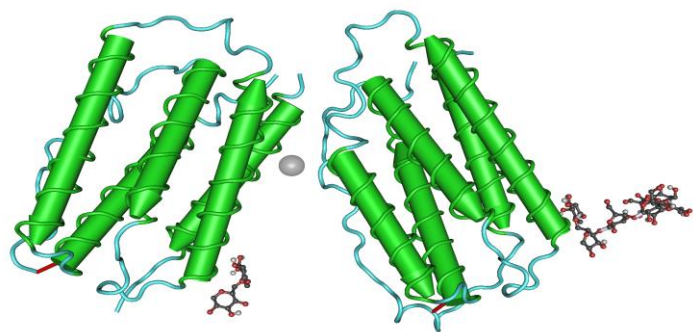
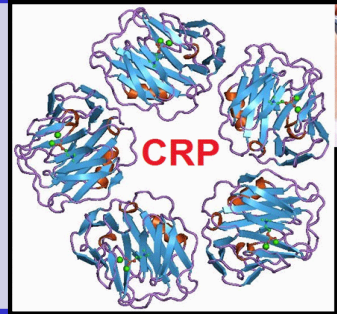
Akut Faz Reaktanlarını Birlikte Değerlendirmek

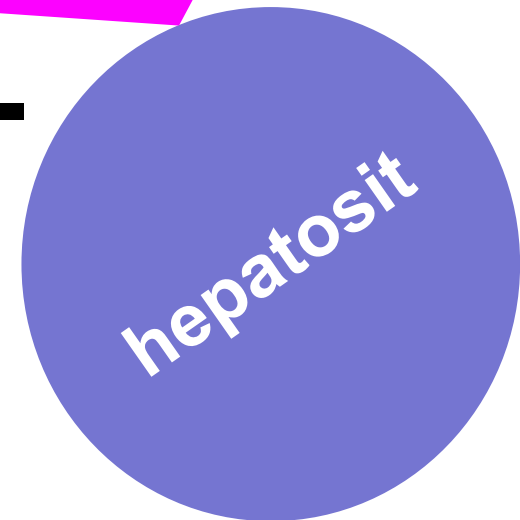
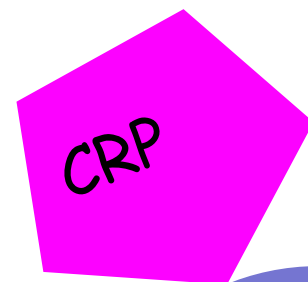
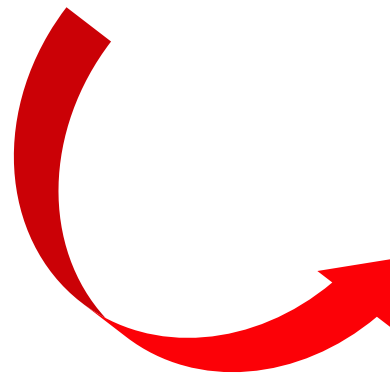
- Sistemik Lupus Eritamatozusda (SLE), ESH yüksek olmasına rağmen CRP normal sınırlarda olabilmektedir.

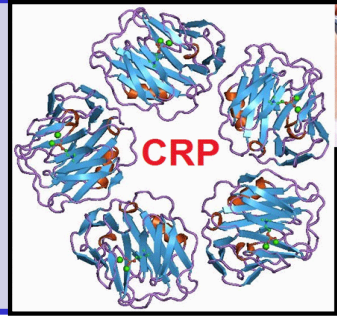
SLE: ESR CRP Diskordansı

Tip 1 IFN

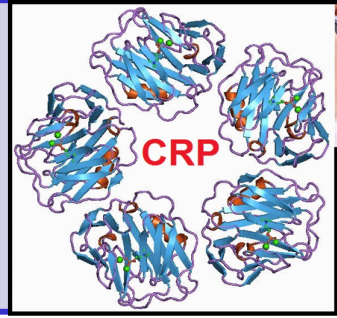
Akut Faz Reaktanlarını Birlikte Değerlendirmek

- Aktif romatoid artritli hastaların yaklaşık dörtte birinde de ESH ve CRP değerlerinin diskordant bulunabileceği bildirilmiştir.

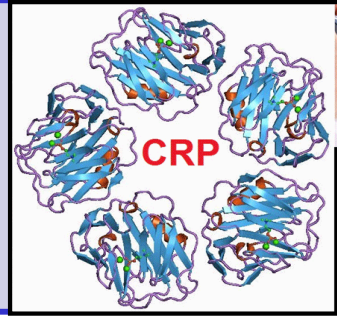
Akut Faz Reaktanlarını Birlikte Değerlendirmek

- Prokalsitonin, infeksiyon için yüksek oranda spesifik bir akut faz reaktanıdır.
- Otoimmün hastalığı olan hastalarda, infeksiyon varlığını diğer inflamatuvar uyarılardan ayırt etmek için kullanılabilir.
-
- Ama düşük çıkması infeksiyonu ekarte etmek için yeterli değildir.

Eve Giderken Aklımızda Ne Kalsın?

- Asemptomatik kişide tarama amaçlı bakma
- Teknik nedenleri bertaraf etmek için testi tekrarlarla
- Hastanın anamnezi, fizik muayenesi çok önemli
- Diğer akut faz reaktanlarını da değerlendir
- Gerekiyorsa diğer testler
- Açıklayamıyorsan, testi yarılanma ömürlerini dikkate alarak tekrarlarla
- Hastayı takip et

Teşekkürler

